O‘ZBEKISTON MILLIY STANDARTI

No‘xatlarning savdoga chiqarish hamda tijorat sifatini nazorat qilish bo‘yicha standarti

(FFV-27:2025, IDT)

Rasmiy nashr

O‘zbekiston standartlar instituti
Toshkent

STANDARTLAR INSTITUTI #XOJG4L77V2 - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

So‘zboshi

1 O‘zbekiston standartlar instituti tomonidan **ISHLAB CHIQILDI.**

2 O‘zbekiston standartlar institutining 2026-yil 21-iyuldagi 26/XSt-26-sonli buyrug‘i bilan **TASDIQLANDI.**

3 Ushbu standart FFV-27:2025 “Concerning the marketing and commercial quality control of Peas” xalqaro standartiga aynan o‘xshash.

4 DASTLABKI AMALGA KIRITILISHI

Ushbu milliy standart va unga bo‘lgan o‘zgartishlarni O‘zbekiston hududida amalga kiritish haqidagi axborot Standartlashtirish bo‘yicha milliy organning rasmiy veb-saytlari va standartlarning yillik axborot ko‘rsatkichlarida chop etiladi.

Ushbu standartni O‘zbekiston hududida rasmiy tarqatish mutlaq huquqi O‘zbekiston standartlar institutiga tegishlidir

STANDARTLAR INSTITUTI #XOJG4L77V2 - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Izoh

Qishloq xo‘jaligi mahsulotlari sifati standartlari bo‘yicha ishchi guruh

Birlashgan Millatlar Tashkilotining Yevropa iqtisodiy komissiyasi (UNECE) huzuridagi Qishloq xo‘jaligi mahsulotlari sifati standartlari bo‘yicha ishchi guruh tomonidan ishlab chiqilgan tijorat sifati standartlari xalqaro savdoni yengillashtirishga, yuqori sifatli ishlab chiqarishni rag‘batlantirishga, rentabellikni oshirishga va iste’molchilar manfaatlarini himoya qilishga yordam beradi. UNECE standartlari hukumatlar, ishlab chiqaruvchilar, savdogarlar, import qiluvchilar va eksport qiluvchilar, shuningdek boshqa xalqaro tashkilotlar tomonidan qo‘llaniladi. Ular yangi uzilgan meva va sabzavotlar, quruq va quritilgan mahsulotlar, urug‘lik kartoshka, go‘sht, kesilgan gullar, tuxum va tuxum mahsulotlarini o‘z ichiga olgan keng turdagi qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini qamrab oladi.

Birlashgan Millatlar Tashkilotining har qanday a’zosi Ishchi guruh faoliyatida teng huquqli asosda ishtirok etishi mumkin.

Qishloq xo‘jaligi standartlari bo‘yicha qo‘shimcha ma’lumot olish uchun quyidagi veb-saytga tashrif buyuring: http://www.unece.org/trade/agr/welcome.html

No‘xatlarning marketingi hamda tijorat sifatini nazorat qilish bo‘yicha mazkur qayta ko‘rib chiqilgan FFV-27 standarti Ishchi guruh tomonidan 2025-yilda o‘tkazilgan saksoninchi sessiyasida qabul qilingan ECE/CTCS/WP.7/2025/6 hujjatiga asoslangan.

Ushbu standartni talqin qilish yoki qo‘llashda tushunmovchiliklar yuzaga kelganda standartning asli yozilgan tillarning biridan foydalanish tavsiya etiladi.

STANDARTLAR INSTITUTI #XOJG4L77V2 - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

O‘ZBEKISTON MILLIY STANDARTI

NO‘XATLARNING SAVDOGA CHIQARISH HAMDA TIJORAT SIFATINI NAZORAT QILISH BO‘YICHA STANDARTI

СТАНДАРТ КАСАЮЩИЙСЯ СБЫТА И КОНТРОЛЯ ТОВАРНОГО КАЧЕСТВА ГОРОХА

STANDARD CONCERNING THE MARKETING AND COMMERCIAL QUALITY CONTROL OF PEAS

Amalga kiritish sanasi: 1.08.2026-yil

I. Mahsulot ta’rifi

Ushbu standart iste’molchiga yangi uzilgan holda yetkazib beriladigan, *Pisum sativum* L. subsp. *sativum* turidan yetishtirilgan navlardagi (kultivarlardagi) no‘xatlarga nisbatan qo‘llaniladi. Sanoat qayta ishlovi uchun mo‘ljallangan no‘xatlar bundan mustasno.

Iste’mol qilinish turiga ko‘ra no‘xatlar ikki guruhga ajratiladi:

• Dukkaksiz, iste’mol qilish uchun mo‘ljallangan, ajratib olinadigan no‘xatlar (dumaloq no‘xatlar, burishgan no‘xatlar);

• Dukkagi bilan iste’mol qilish uchun mo‘ljallangan no‘xatlar va shakarli no‘xatlar.

II. Sifatga oid qoidalar

Ushbu standartning maqsadi no‘xatlar tayyorlash va qadoqlashdan keyin javob berishi lozim bo‘lgan sifat talablarini belgilashdan iborat.

Biroq, eksport/jo‘natishdan keyingi bosqichlarda qo‘llanilganda, mahsulotlarda ushbu standart talablariga nisbatan quyidagilar kuzatilishi mumkin:

• Yangiligi va tarangligining biroz yo‘qolishi;

• Ularning rivojlanishi va buzilishga moyilligi sababli biroz yomonlashish.

Mahsulot egasi/sotuvchi bunday mahsulotlarni ushbu standartga muvofiq bo‘lmagan holda namoyish etishi, sotuvga taklif qilishi, yetkazib berishi yoki muomalaga chiqarishi mumkin emas. Mahsulot egasi/sotuvchi bunday muvofiqlikka rioya etilishi uchun javobgar hisoblanadi.

A. Minimal talablar

Har bir sifat nav uchun belgilangan maxsus talablar va ruxsat etilgan og‘isharni hisobga olgan holda, barcha sifat navlardagi no‘xatlar quyidagi talablarga muvofiq bo‘lishi kerak:

• Dukkaklar quyidagicha bo‘lishi kerak:

• Butun[1];

1 No‘xatlarni yig‘ib olish jarayoni sababli, faqat band uchida belgilangan chetlanishlar doirasida shikastlanish darajasiga yo‘l qo‘yiladi.

STANDARTLAR INSTITUTI #XOJG4L77V2 - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

• Sog‘lom; chirigan yoki iste’molga yaroqsiz holga keltiradigan darajada buzilgan mahsulotlar kiritilmaydi;

• Toza, amalda ko‘zga ko‘rinadigan har qanday begona moddalardan xoli bo‘lishi;

• Dukkagi bilan iste’mol qilinadigan no‘xatlar no‘xatlar va shakarli no‘xatlarda qattiq tolalar yoki pardalardan xoli;

• Amalda zararkunandalardan xoli bo‘lishi;

• Amalda zararkunandalar yetkazgan shikastlanishlardan xoli;

• Ortiqcha tashqi namliksiz bo‘lishi;

• Har qanday begona hid va/yoki ta’mdan xoli bo‘lishi.

• Donlar quyidagicha bo‘lishi kerak:

• Yangi;

• Sog‘lom; chirigan yoki iste’molga yaroqsiz holga keltiradigan darajada buzilgan mahsulotlar kiritilmaydi;

• Ajratib olinadigan no‘xatlarda normal rivojlangan;

• Amalda zararkunandalardan xoli bo‘lishi.

• Amalda zararkunandalar yetkazgan shikastlanishlardan xoli;

• Har qanday begona hid va/yoki ta’mdan xoli bo‘lishi;

No‘xatlarning rivojlanganlik darajasi va holati quyidagilarga imkon beradigan bo‘lishi kerak:

• Tashish va ishlov berishga bardosh berish;

• Belgilangan manzilga qoniqarli holatda yetib borish.

B. Tasniflash

No‘xatlar quyida belgilanganidek ikki navga ajratiladi:

(i) Birinchi nav

Ushbu navdagi no‘xatlar yaxshi sifatli bo‘lishi kerak. Ular nav va/yoki tijorat turiga xos belgilarga ega bo‘lishi kerak.

Dukkaklar quyidagicha bo‘lishi kerak:

• Yangi va tarang

• Do‘l ta’sirida yuzaga kelgan shikastlanishlardan xoli

• Qizib ketish natijasida yuzaga kelgan shikastlanishlardan xoli

a) Ajratib olinadigan no‘xatlar

Dukkaklar quyidagicha bo‘lishi kerak:

• Bandlari birikkan holda;

• Yaxshi to‘lgan, kamida 5 ta donni o‘z ichiga olgan.

Donlar quyidagicha bo‘lishi kerak:

• Yaxshi shakllangan;

• Mayin;

• Sersuv va yetarlicha qattiq, ya’ni ikki barmoq orasida siqilganda parchalanmasdan yassilanishi kerak;

• To‘liq o‘sgan o‘lchamining kamida yarmiga yetgan, biroq to‘liq o‘sib yetilmagan;

• Unli-kraxmalsimon holatga kelmagan;

• Shikastlanmagan, po‘stida yoriqlarsiz.

STANDARTLAR INSTITUTI #XOJG4L77V2 - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Biroq, mahsulotning umumiy tashqi ko‘rinishiga, sifatiga, saqlanish xususiyatiga va qadoqdagi taqdimotiga ta’sir qilmasa, dukkakning quyidagi arzimas nuqsonlariga yo‘l qo‘yilishi mumkin:

• Po‘stining arzimas nuqsonlari, jarohatlar va lat yeyishlar;
• Shakldagi sezilarsiz nuqson;
• Ranglanishdagi sezilarsiz nuqsonlar.

(b) Dukkagi bilan iste’mol qilinadigan no‘xatlar va shakarli no‘xatlar

Donlar mavjud bo‘lsa, ular mayda va yetarlicha rivojlanmagan bo‘lishi kerak.

Biroq, mahsulotning umumiy tashqi ko‘rinishiga, sifatiga, saqlanish xususiyatiga va qadoqdagi taqdimotiga ta’sir qilmasa, dukkakning quyidagi juda arzimas nuqsonlariga yo‘l qo‘yilishi mumkin

• Shakldagi juda sezilarsiz nuqson;
• Ranglanishdagi juda arzimas nuqsonlar;
• Po‘stining juda sezilarsiz nuqsonlari, jarohatlar va lat yeyishlar.

(ii) Ikkinchi nav

Ushbu navga birinchi navga kiritish uchun yaroqli bo‘lmagan, biroq yuqorida belgilangan minimal talablarga javob beradigan no‘xatlar kiradi.

(a) Ajratib olinadigan no‘xatlar

Dukkaklar kamida uchta donni o‘z ichiga olishi kerak.

No‘xatlar birinchi navdagiga nisbatan ko‘proq rivojlangan bo‘lishi mumkin, biroq ortiqcha pishib ketgan no‘xatlarga yo‘l qo‘yilmaydi.

No‘xatlar sifat, saqlanish sifati va taqdimot bo‘yicha o‘zining asosiy xususiyatlarini saqlab qolgan taqdirda, quyidagi nuqsonlarga yo‘l qo‘yilishi mumkin:

• Dukkak nuqsonlari:
— Po‘stloq nuqsonlari, shikastlanishlar va lat yeyishlar, bunda ular rivojlanib boruvchi xususiyatga ega bo‘lmasligi hamda donlarning zararlanish xavfi mavjud bo‘lmasligi kerak;
— So‘lib qolgan dukkaklar bundan mustasno, yangiligining qisman yo‘qolishi.
• Don nuqsonlari:
— Shakldagi sezilarsiz nuqson;
— Ranglanishdagi arzimas nuqson;
— Biroz qattiqlashgan;
— Biroz shikastlangan.

(b) Dukkagi bilan iste’mol qilinadigan no‘xatlar va shakarli no‘xatlar

Donlar mavjud bo‘lsa, ular birinchi navdagiga nisbatan biroz ko‘proq rivojlangan bo‘lishi mumkin.

No‘xatlar sifat, saqlanish sifati va taqdimot bo‘yicha o‘zining asosiy xususiyatlarini saqlab qolgan taqdirda, quyidagi arzimas nuqsonlarga yo‘l qo‘yilishi mumkin:

• Shakldagi arzimas nuqsonlar, shu jumladan donlarning shakllanishi bilan bog‘liq nuqsonlar;
• Ranglanishdagi arzimas nuqsonlar;
• Po‘stloq nuqsonlari, shikastlanishlar va lat yeyishlar;

STANDARTLAR INSTITUTI #XOJG4L77V2 - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

• So‘lib qolgan dukkaklar bundan mustasno, yangiligining qisman yo‘qolishi.

III. O‘lchamlarga oid qoidalar

No‘xatlar uchun o‘lchamlash talabi mavjud emas.

IV. Ruxsat etilgan og‘ishlarga oid qoidalar

Savdoning barcha bosqichlarida har bir to‘pda ko‘rsatilgan nav talablariga javob bermaydigan mahsulotlar uchun sifat bo‘yicha og’ishlarga yo‘l qo‘yiladi.[2]

A. Sifat bo‘yicha og’ishlar

(i) Birinchi nav

Birinchi nav talablariga javob bermaydigan, biroq ikkinchi nav talablariga javob beradigan no‘xatlarning soni yoki vazni bo‘yicha jami 10 % gacha bo‘lishiga yo‘l qo‘yiladi. Ushbu og’ishlar doirasida jami 1 % dan ortiq bo‘lmagan qismi ikkinchi nav sifati talablariga ham, minimal talablarga ham javob bermaydigan mahsulotlardan yoki chirigan mahsulotlardan iborat bo‘lishi mumkin.

Bundan tashqari, no‘xatlarning soni yoki vazni bo‘yicha ko‘pi bilan 15 % ida gullar mavjud bo‘lishi, bandi va bo‘yin tor qismining kichik bir qismi yo‘q bo‘lishi mumkin, bunda ushbu dukkaklar yopiq, quruq va rangsizlanmagan holatda qolishi kerak.

(ii) Ikkinchi nav

Ikkinchi nav talablariga ham, minimal talablarga ham javob bermaydigan no‘xatlarning soni yoki vazni bo‘yicha jami 10 % gacha bo‘lishiga yo‘l qo‘yiladi. Ushbu chetlanish doirasida jami 2 % dan ortiq bo‘lmagan qismi chirigan mahsulotlardan iborat bo‘lishi mumkin.

Bundan tashqari, no‘xatlarning soni yoki vazni bo‘yicha ko‘pi bilan 30 % ida gullar mavjud bo‘lishi, bandi va bo‘yin tor qismining kichik bir qismi yo‘q bo‘lishi mumkin, bunda ushbu dukkaklar yopiq, quruq va rangsizlanmagan holatda qolishi kerak.

V. Taqdim etishga oid qoidalar

A. Bir xillik

Har bir qadoqning tarkibi bir xil bo‘lishi va faqat kelib chiqishi, navi yoki tijorat turi hamda sifati bir xil bo‘lgan no‘xatlardan iborat bo‘lishi kerak.

Qadoq tarkibining ko‘rinib turgan qismi butun tarkibni ifodalashi kerak.

B. Qadoqlash

No‘xatlar mahsulotni lozim darajada himoya qiladigan tarzda qadoqlanishi kerak.

---

2. Muvofiqlik tekshiruvi birlamchi yoki birlashtirilgan namunalarning baholanishi orqali amalga oshirilishi kerak. U tasodifiy tanlab olingan namunalar sifati partiya sifatini ifodalaydi, degan taxmin tamoyiliga asoslanadi. OECDning muvofiqlik tekshiruvlarini o‘tkazish qoidalarini jo‘natish bosqichida, shuningdek ulgurji savdo va tarqatish markazlarida hamda oziq-ovqat chakana savdosi omborlarida — operatorlar tomonidan ham —

STANDARTLAR INSTITUTI #XOJG4L77V2 - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

qo‘llash tavsiya etiladi: https://www.oecd.org/agriculture/fruit-vegetables/publications/oecd-fruit-and-vegetables-rules.htm.

Qadoq ichida ishlatiladigan materiallar toza va mahsulotga har qanday tashqi yoki ichki shikast yetkazmaydigan xususiyatda bo‘lishi kerak. Savdo tavsiflari tushirilgan materiallardan, xususan qog‘oz yoki tamg’alardan foydalanishga, bosma yozuv yoki yorliqlash zaharli bo‘lmagan siyoh yoki yelim yordamida bajarilgan taqdirda, yo‘l qo‘yiladi.

Qadoqlar barcha begona moddalardan xoli bo‘lishi kerak.

VI. Tamg‘alashga oid qoidalar

Har bir qadoqda[3] quyidagi ma’lumotlar bir tomonda guruhlangan holda, o‘qilishi oson, o‘chmas yozuvda va tashqaridan ko‘rinadigan tarzda keltirilishi lozim:

A. Identifikatsiya

Qadoqlovchi va/yoki jo‘natuvchi/eksport qiluvchi:

Nomi va jismoniy manzili (masalan, ko‘cha/shahar/hudud/pochta indeksi hamda, agar kelib chiqish mamlakatidan farq qilsa, mamlakat) yoki milliy vakolatli organ tomonidan rasman tan olingan kod belgisi[4], agar bunday tizimni qo‘llayotgan mamlakat UNECE Kod belgilar reyestriga kiritilgan bo‘lsa. Ko‘cha manzili mavjud bo‘lmagan hollarda jismoniy manzil fermer xo‘jaligi yoki obyekt nomi, eng yaqin qishloq, shahar, hudud va pochta indeksidan iborat bo‘lishi mumkin; yoki GPS koordinatalari hamda abonent qutisi manzili eng yaqin shahar, hudud va mamlakat bilan birga jismoniy manzil sifatida qabul qilinadi.[5]

B. Mahsulot xususiyati

• Agar qadoq tarkibi tashqaridan ko‘rinmasa, “ajratib olinadigan no‘xatlar”, “Dukkagi bilan iste’mol qilinadigan no‘xatlar”, “shakarli no‘xatlar” yoki unga teng nomlanish.

C. Mahsulotning kelib chiqishi

• Kelib chiqish mamlakati[6] va ixtiyoriy ravishda yetishtirilgan hudud yoki milliy, mint-aqaviy yoxud mahalliy joy nomi.

D. Tijorat tavsifnomalari

• Nav.

E. Rasmiy nazorat belgisi (ixtiyoriy)

Qabul qilingan: 1962-yil
Oxirgi marta qayta ko‘rib chiqilgan: 2025-yil
Standart tuzilmasiga muvofiqlashtirilgan: 2023-yil

_____

STANDARTLAR INSTITUTI #XOJG4L77V2 - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

[3] Ushbu tamg‘alash qoidalari mazkur ma’lumotlar ko‘rsatilgan qadoqlarda taqdim etiladigan sotuv qadoqlariga nisbatan qo‘llanilmaydi. Biroq ular alohida taqdim etiladigan sotuv qadoqlariga (oldindan qadoqlangan mahsulotlarga) nisbatan qo‘llaniladi.

[4] Bir qator mamlakatlarning milliy qonunchiligi nom va manzilni aniq ko‘rsatishni talab qiladi. Biroq kod belgisi qo‘llanilgan hollarda, kod belgisi bilan bevosita bog‘liq holda “qadoqlovchi va/yoki jo‘natuvchi” degan havola (yoki unga teng qisqartmalar) ko‘rsatilishi kerak hamda, agar tan oluvchi mamlakat kelib chiqish mamlakati bo‘lmasa, kod belgisi oldidan tan oluvchi mamlakatning ISO 3166 alpha-2 mamlakat/hudud kodi keltirilishi kerak.

[5] Amerika Qo‘shma Shtatlari abonent qutisi manzilidan foydalanish bo‘yicha izoh bildirgan, chunki bunday manzil obyektlarni tekshirish yoki mahsulotlarni qaytarib chaqirish holatlarida tezkor choralar ko‘rish imkonini bermasligi mumkin hamda qadoqlovchi va/yoki jo‘natuvchi/eksport qiluvchiga oid milliy yorliqlash talablarining bir qismi hisoblanmaydi.

[6] To‘liq nomi yoki keng qo‘llaniladigan nomi ko‘rsatilishi tavsiya etiladi.

STANDARTLAR INSTITUTI #XOJG4L77V2 - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI